

Museus

El continent i
els possibles
continguts

ve de la pàgina anterior

pecte a la capacitat de dinamització socio-cultural que el museu ofereix. També es fa palesa la gran oferta de mitjans tècnics i tecnològics d'informació capaços d'ajudar en el, de vegades, àrid camí de la comprensió artística.

No pretenem analitzar exhaustivament tot el que el museu genera com a debat sinó marcar a grans trets una sèrie de qüestions per obrir possibles vies de reflexió. Caldria parlar també de la relació que s'hauria d'establir entre els diversos centres d'exposicions nacionals. Problemes com els recorreguts d'exposicions dins del nostre territori; el seu ample cobriment crític en el centre inicial i l'oblit quan passen a altres museus. O la necessitat de definir com s'entenen les activitats *paraartístiques*, fórmula que es va dir a la presentació del Museu a Barcelona.

Les institucions han de tenir molt clar que el museu facilita l'oportunitat de canalitzar la diversitat d'una època plural, d'un procés cultural tremendament heterodox, a través d'un plantejament crític, selectiu, que hauria de regir-se sota pautes no d'homogeneïtzació i disseny sinó de debat i tensió. El museu té ara la possibilitat de no convertir l'art en objectes d'aparador, uniformitzats, on tot és mostrat de la mateixa manera, falsejant les múltiples contradiccions en què la societat i la cultura són inscrites.

El fet d'incorporar-se al cercle internacional d'exposicions per part dels nous museus no hauria de suposar anar a remolc d'aquest mateix mercat *global*. L'espectacle, perquè sigui intel·ligent, ha de desenvolupar-se amb la formulació d'unes preguntes clares i precises, prefigurades amb una intenció intel·lectual, sense córrer el perill d'adreçar-lo sense poder pugui ésser assimilat per la major part dels ciutadans, sinó que a partir de l'exposició d'oposicions i paral·lelismes culturals es produeixi una reacció social basada en una reflexió personal i col·lectiva que, a més, esdevindrà útil perquè serà així mateix contradictòria. ■

Buchloh: "Eina del poder"

Actualment, estem presenciant una fallera mundial per instal·lar un nou museu d'art contemporani a cada gran ciutat. El que de fet presenciem és la transformació del museu d'institució de recepció i conservació cultural en institució de producció cultural.

(...) Per citar les paraules amb què Edward Said descrivia el poder legitimador del teixit cultural (per bé que ell no es referís a objectes visuals): "molt abans de Foucault, Gramsci havia copsat la idea que la cultura està al servei de l'autoritat i, en última instància, de l'Estat nacional, no per la seva repressió o coerció, sinó perquè és afirmativa, positiva i persuasiva. Gramsci deia que la cultura és productiva i això, molt més que el monopoli de la coerció detingut per l'Estat, és el que fa forta la societat nacional occidental i la fa difícil de ser conquerida pels revolucionaris; ja que hem de poder veure la cultura com una força històrica que posseeix les seves pròpies configuracions, les quals s'entretexen amb les de l'estructura socio-econòmica i, finalment, configuren l'Estat en tant que Estat".

Per tal que l'obra d'art compleixi aquesta missió, cal que sigui constantment extreta del seu marc discursiu i institucional mitjançant, preci-

Montserrat Minobis

El 19 d'octubre de 1988, el consorci del Museu d'Art Contemporani va proposar el nomenament de Daniel Giralt-Miracle com a director d'aquesta institució. Conec Daniel Giralt-Miracle des dels temps, llunyans, que col·laborava a la ràdio, amb Francesc Galí, en un programa dedicat a les arts plàstiques. Un i l'altre em van ensenyar a estimar i comprendre l'art; la seva erudició i els seus coneixements van marcar un espai del qual ara mateix la ràdio n'està totalment mancada.

Posteriorment Daniel Giralt-Miracle ha tingut múltiples activitats dins el món artístic: al FAD, com a crític i membre sempre actiu de la seva associació; com a cap del servei d'Arts Plàstiques del departament de Cultura, on la seva petja ha quedat profundament marcada i des d'on no sols va impulsar exposicions i intercanvis culturals, sinó que va estimular iniciatives tan sorprenents i magnífiques com la Fira de l'Escultura al carrer, a Tàrraga. Més tard va estar al capdavant de la Fundació de la Caixa de Catalunya, a través de la qual s'ha recuperat una de les joies arquitectòniques del Modernisme català, la Pedrera. I ara dirigeix el Museu d'Art Contemporani. Fa pocs dies va ser presentat un avantprojecte del museu.

—¿Què és aquest avantprojecte?

—És l'avantprojecte arquitectònic que ha de solucionar tota la part constructiva pel que fa a espai i estètica de l'edifici. Només falta incorporar-hi totes aquelles tecnologies que han de permetre la màxima seguretat en tots els àmbits propis d'un museu. Són uns estudis complementaris que en tres o quatre mesos quedaran enllestits i que permetran que l'avantprojecte ara presentat esdevingui el projecte definitiu.

—¿És tan necessari un museu d'art contemporani?

—Jo crec que hem estat immersos dins una gran —i greu— paradoxa.

sament, el nou tipus d'exposició a què feia referència. Perquè pugui realitzar les noves funcions que li han estat assignades, cal que busqui constantment nous llocs d'exposició —nous emplaçaments com ara els castells i les esglésies franceses i italianes, sobretot en un passat recent.

Només quan l'obra d'art ha estat extreta de la seva especificitat contextual, quan ha estat desposseïda de la complexitat de les seves operacions internes, de les dificultats de la seva lectura, de la complexitat de la seva història discursiva, dels laboriosos processos dels seus mitjans efectius de donació de sentit i experiència; o sigui, només quan s'han destruït la seva particularitat i la seva individualitat, pot l'obra d'art esdevenir una eina funcional per a la publicitat corporativa, una eina per a campanyes, per a gires i propaganda de les ciutats ambicioses i les seves institucions, només aleshores pot valorar i defensar projectes de desenvolupament i millorar la imatge d'una corporació, només aleshores pot esdevenir l'eina de la cultura de l'espectacle...

(De la conferència pronunciada a la Fundació ACTA. Benjamin Buchloh és actualment, entre altres coses, professor adjunt d'història d'art contemporani del segle XX a l'Institut de Tecnologia de Massachusetts, Cambridge.)

entrevista

Daniel Giralt-Miracle

"El Museu d'Art Contemporani és un repte mental per al país"

Daniel Giralt-Miracle, director del Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Un país com el nostre, capdavanter en les arts, un país que ha donat a l'art d'avantguarda del segle XX figures cimeres, un país que ha estat reconegut i identificat pels grans mestres d'aquest segle, tant en la pintura figurativa com en la surrealista o en l'abstracta... no ha tingut, no té, una galeria, un museu, un gran espai on exhibir, mostrar, la trajectòria i l'evolució de l'art català. El país, així, en línies generals, no se n'ha preocupat; la societat civil no ha col·leccionat aquestes obres i les institucions no s'han sabut proveir de col·leccions públiques. I ara ens trobem —curiosa-

ment— que si tenim un museu monogràfic d'en Dalí, o un d'en Miró o un altre d'en Picasso i ben aviat la Fundació Tàpies ha estat únicament i exclusivament per la voluntat i generositat de cadascun dels artistes. Cal que quan vingui gent de fora, experts, estudiosos, bons aficionats, es puguin trobar un museu que doni a conèixer l'evolució, el discurs seguit per l'art català amb les especificitats pròpies, amb la seva relació amb l'art internacional. Això ha de permetre, doncs, tenir una visió de Catalunya com un país modern, d'esperit immers en la contemporaneïtat i que viu camins de projecció cap al futur.

"Lamento que no s'entengui que un museu d'art contemporani és fonamental per completar l'equipament cultural del país"

—M'agradaria assenyalar que hi ha hagut algunes veus il·lustres del país que s'han manifestat contràries a la creació del Museu d'Art Contemporani.

—cwl La posició de ciutadans il·lustres i intel·ligents, a favor o en contra del museu, jo la respectaré sempre; ara bé, no la compartiré. Hi ha qui pensa que cal reforçar més els centres d'història, els arxius, les biblioteques, tot allò que és revisió del passat, i solidificar-ho. Lamentablement, hem de reconèixer que hem estat molt mancats de tot això i que no hi ha hagut dotacions econòmiques per fer tot aquest treball de revisió històrica del nostre passat. Però val a dir que una cosa no està renyida amb l'altra. El nostre petit país creix amb intensitat, amb expansió i amb visió de futur. Per tant, entenc que hem de reforçar el que és patrimoni històric i al mateix temps hem de crear i tenir plataformes que provoquin i obrin camins cap endavant. No podem renunciar a allò que s'està creant avui; al que és motiu de reflexió de la societat dels nostres dies... En definitiva, no podem renunciar de cap manera al futur pensant que hem de consolidar el

passa a la pàgina següent

Fuchs: "¿On començar?"

¿On es pot començar un museu avui dia? ¿Què és el que l'art té (per exemple, l'enorme poder d'evocació o l'indefugible sentit de direcció) que pugui constituir per a nosaltres un punt de partida? ¿I on es troba aquest art? ¿Quin és el seu context geogràfic i històric? Aquest podria ser un punt de partida. El museu també és l'expressió d'una cultura ferma i sòlida; d'una cultura que està segura d'ella mateixa i dels seus èxits permanents. Heus ací perquè els grans museus europeus van ser creats, gairebé tots, al segle XIX, quan la gran burgesia tenia l'excitant pensament que dominava el món, quan la "gran burgesia es trobava segura i orgullosa de la seva tradició. Però ara tenim més problemes amb la nostra tradició. Una tradició sòlida fa referència a un lloc, a la

sensació de pertànyer a un lloc específic amb una història específica, com ara una ciutat o un país. La qüestió "¿on fer un museu?" comença amb la pregunta: ¿quin és exactament el lloc per fer un museu? ¿Quin sentit té aquest lloc? O, ¿ofereix aquest lloc algun fonament sòlid per a judicis i discussions estètiques i culturals? (...)

Aleshores el museu i la seva arquitectura no poden ser neutres. Després del període de l'anomenat *art internacional*, nosaltres, a Europa, hem tornat a descobrir els valors únics de l'obra d'art, arrelada a la cultura tradicional. Hem redescobert que hi ha pintura alemanya, art italià, art català, escultura anglesa, i no podem resistir-nos a ser fascinats per aquests fenòmens. I també l'arquitectura

hauria d'adaptar-se a aquestes circumstàncies de l'estètica. Gairebé tots els museus són formes d'arquitectura internacional que s'ajusten als requisits de l'art internacional. (...) Aquí, a Barcelona, teniu un exemple en la Fundació Miró, que és un edifici exquisit, però que, com tots els museus moderns, no proporciona cap lloc sinó un conjunt d'espais deliciosos. El museu de Monchengladbach és diferent; la seva arquitectura té un estrany atractiu vernacle. La seva distribució espacial és essencialment la distribució del castell gòtic, la més alemanya de les formes arquitectòniques. Aquesta és la seva força específica. És per això que és un lloc. (Rudi R. Fuchs és director artístic del Castello di Rivoli, a la ciutat italiana de Torí, juntament amb Johannes Gachnang.)